

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การอนุรักษ์ชุมชนตามแนวทางการบริหารจัดการเมือง ประวัติศาสตร์ในเอเชีย กรณีศึกษา ตลาดเก่าสามชุก อำเภอ สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
นักศึกษา	นางสาว พิชญากร แจ่มสนาม
รหัสประจำตัว	45062011
ปริญญา	การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
พ.ศ.	2550
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผศ. ดร. ยงชนิษฐ์ พิมลเสถียร

บทคัดย่อ

ชุมชนเก่าที่มีความเจริญ มักมีแนวโน้มในการพัฒนาสู่ความเป็นเมือง (Urbanization) หากไม่มีการวางแผนการจัดการที่ดี จะส่งผลให้เกิดผลทางลบ เนื่องจาก การเพิ่มขึ้นของประชากร รูปแบบ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ที่จะถูกเปลี่ยนไปตามกลไกของสิ่งแวดล้อมของสังคม ผนวกกับ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ข้นพื้นฐานของชุมชนเก่า ที่ไม่เพียงพอต่อประชากรที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิด ความทรุดโทรมของสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประชากรเริ่มย้ายถิ่นฐาน จนทำให้ชุมชนเก่าถูกทิ้งร้างในที่สุด ส่งผลเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งชุมชนเก่าในเอเชียส่วนใหญ่ตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ รวมถึงชุมชนเก่าสามชุก ซึ่งลักษณะของปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน การควบคุมปัญหาและการแก้ไขควรที่จะมีความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของประชาชนในชุมชนและมีผลอย่างยั่งยืนและสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงทำให้เกิดการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ชุมชนในรูปแบบที่มีระบบที่นำไปสู่การบริหารจัดการเมืองให้มีความยั่งยืน โดยศึกษาถึงการอนุรักษ์ชุมชนตามแนวทางการบริหารจัดการเมืองประวัติศาสตร์ในเอเชียขึ้น

โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษามี 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษานโยบายและแผนงานขององค์กรท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ชุมชน 2) เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบการบริหารจัดการเมืองประวัติศาสตร์ ตามเกณฑ์ของ ICCROM กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตลาดเก่าสามชุก 3) เพื่อศึกษาข้อจำกัดและ โอกาสในการอนุรักษ์ชุมชนตามแนวทางการบริหารจัดการเมืองประวัติศาสตร์ในเอเชีย ของรัฐบาลท้องถิ่น องค์กรชุมชนและประชาชนในพื้นที่ที่ศึกษา 4) เพื่อสรุปความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเมืองประวัติศาสตร์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่ศึกษา และเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติในการบริหารจัดการเมืองประวัติศาสตร์ในบริบทของชุมชนสามชุกและชุมชนอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน หรืออื่นๆ ได้

การศึกษาใช้การเก็บข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไปและนโยบายและแผนงานขององค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการอนุรักษ์ชุมชน สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจและการออกแบบสอบถาม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตลาดเก่าสามชุก ใช้การเก็บแบบ สัมภาษณ์ (Census) ประชากรที่อาศัยอยู่รอบนอกตลาดเก่าสามชุก ใช้การสุ่มเก็บแบบกระจายตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือน และแบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ชุมชนตามแนวทางการบริหารจัดการเมืองประวัติศาสตร์ในเอเชียต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนตลาดเก่าสามชุกมีโอกาสนในการบริหารจัดการเมืองประวัติศาสตร์ในเอเชียครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ 1) มีโอกาสนในด้านการรักษาหรือวางแผนเกี่ยวกับการจัดการทางประวัติศาสตร์ 2) มีโอกาสนในด้านการจัดการเพื่อรักษาคุณค่าหรือคุณลักษณะของเมืองที่ดึงดูดใจ 3) มีโอกาสนในด้านการใช้กลไกในการหาข้อตกลงร่วมกันคือ มีลักษณะการมีส่วนร่วมที่หลากหลายและมีระดับการมีส่วนร่วมสูง อีกทั้งยังมีคุณค่าทางวัฒนธรรมมาช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ทั้งทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ และ 4) มีโอกาสนในวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนา โดยนำคุณค่าทางมรดกทางวัฒนธรรมมาใช้ในการเกื้อกูลด้านสังคม โดยเกิดความสามัคคีและมีผลดีด้านเศรษฐกิจสู่ชุมชน และการจัดการที่ช่วยรักษามรดกไม่ให้เกิดความสูญหายด้วย

สำหรับข้อจำกัดในการบริหารจัดการพบว่า 1) การจัดการด้านการจัดการรักษางานช่างท้องถิ่นยังไม่มีมาตรฐานชัดเจนพอ และแผนงานในการรักษาภาพลักษณ์ในพื้นที่ เป็นเพียงการจัดการของกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาตลาดที่เป็นส่วนขององค์กรชุมชนฝ่ายเดียว 2) คุณค่าทางความแท้ของอาคารมีระดับปานกลางและด้านนโยบายรักษาคุณค่ามรดกเมืองยังเป็นเพียงการทำงานของฝ่ายคณะกรรมการพัฒนาตลาดซึ่งเป็นฝ่ายองค์กรชุมชนฝ่ายเดียว 3) ข้อจำกัดในการใช้กลไกในการพัฒนาเมืองพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนยังไม่มีการทำงานที่มาจากมีส่วนร่วมระหว่างองค์กร ในระดับที่สูงพอ และในส่วนของนโยบายในการส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองยังเป็นเพียงฝ่ายองค์กรชุมชนเท่านั้น และ 4) ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการเมืองที่มีคุณค่าทางมรดกเป็นเพียงแผนงานของฝ่ายองค์กรชุมชนและยังไม่มีมาตรฐานชัดเจนเพียงพอ

นอกจากนี้ในการศึกษายังได้มีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการชุมชนคือ ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทุกภาคฝ่ายบริหารจัดการชุมชน โดยภายใต้ความตระหนักในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และหน่วยงานต่างๆ ควรเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้มากขึ้น และมีความจริงจัง ชัดเจนในนโยบายแผนงานด้านการอนุรักษ์ ที่สามารถประเมินและตรวจสอบได้